

**HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA**

10000 Zagreb, Marulićev trg 21

Tel/fax. +3851 48-28-268/221

Žr.račun HPB: HR 92 2390001-1100322371

MB: 1909592, OIB: 57527861125, RAZDJEL:055 GLAVA:35 RKP:40623

e-mail: centar@centardomovinskograta.hr

IZVJEŠĆE O RADU CENTRA ZA 2021.

KLASA: 001-01/22-02/02

URBROJ: 568-01-22-5

Zagreb, 18. srpnja. 2022.

Sadržaj:*

I. Uvod - Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata i njegov ustroj.....	3
II. Odjel za arhivsko gradivo Domovinskog rata i Odjel za znanstveno istraživanje Domovinskog rata.....	5
III. Izdavačka djelatnost	17
IV. Kulturno-prosvjetna i znanstveno-stručna djelatnost (izložbe, promocije izdanja Centra, skupovi, predavanja i tribine u organizaciji ili suorganizaciji Centra te radovi zaposlenika Centra).....	18

*Radi detaljnijeg uvida u rad Centra, u dodatku ovog Izvješća o radu Centra za 2021. na web stranici Centra (www.centardomovinskograta.hr) navedeni su nazivi svih fondova arhivskog gradiva koje se čuvaju u Centru, teme i datumi održanih izložbi i predavanja te autori i nazivi radova, kao i nazivi svih objavljenih knjiga koje je Centar objavio kao nakladnik ili sunakladnik ili su zaposlenice i zaposlenici Centra kao autori knjiga i poglavlja u knjigama drugih nakladnika te kao urednici knjiga drugih nakladnika znatno doprinjeli njihovu objavljivanju.

I. Uvod - Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata i njegov ustroj

Ovo se izvješće odnosi na aktivnosti i izdavačku djelatnost Centra u 2021. godini. Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata (u daljnjem tekstu: Centar) utemeljen je kao javna znanstvena ustanova - specijalizirani arhiv, sa zadaćom prikupljanja, sređivanja, čuvanja te stručnoga i znanstvenoga istraživanja i publiciranja gradiva iz Domovinskoga rata. Centar je osnovan na zahtjev Hrvatskog sabora, osnivač Centra je Republika Hrvatska, a prava i dužnosti osnivača obavlja Ministarstvo kulture i medija, u okviru ovlasti Vlade Republike Hrvatske. Smješten je u zgradi Hrvatskog državnog arhiva na Marulićevom trgu 21 u Zagrebu. Centar je osnovan Zakonom o Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata (NN 178/04), a imenovanjem v. d. ravnatelja 2. ožujka 2005. godine, Centar je počeo s radom. Zapošljavanjem zaposlenika u veljači 2006. godine, nakon provedenoga javnog natječaja, završen je glavni dio ustrojavanja Centra. Od tada se u Centru intenzivno prikuplja i sređuje gradivo iz Domovinskoga rata, te provode programske aktivnosti u cilju znanstvenog prikaza događaja iz Domovinskog rata.

Od sredine veljače 2019. u Centru radi **19 zaposlenih** na neodređeno vrijeme. Većina zaposlenika su diplomirani povjesničari (trenutno je četvero zaposlenika na doktorskom studiju, a osam su doktori znanosti, od toga je njih sedmero doktoriralo na temama iz razoblja Domovinskog rata). Svi zaposlenici Centra kojima je to uvjet za posao položili su stručni arhivski ispit, a veći dio njih stekao je arhivska zvanja, tako da Centar ima jednu zaposlenicu sa zvanjem arhivski savjetnik, jedanaest zaposlenika sa zvanjem viši arhivist, tri zaposlenika sa zvanjem arhivist, jednog zaposlenika na radnom mjestu arhivski tehničar i jednog zaposlenika na radnom mjestu informatički referent.

Uz to, dvije zaposlenice zaposlene su na administrativnim poslovima (financijskim i pravnim) – univ. spec. oec. i struč. admin. publ. (specijalist javne uprave) te dipl. ekonomist.

Centar ima šest zaposlenika sa znanstvenim zvanjima i tri zaposlenika sa znanstveno-nastavnim zvanjima.

Zahvaljujući ostvarenim znanstveno-nastavnim zvanjima, tijekom 2019. ispunjeni su uvjeti za upis Centra u registar znanstvenih ustanova. Centar je tijekom 2020. godine pokrenuo postupak inicijalne akreditacije iz područja humanističkih znanosti za izdavanje dopusnice za obavljanje znanstvene djelatnosti u znanstvenom području humanističkih znanosti i predao svu potrebnu dokumentaciju te je Ministarstvo znanosti i obrazovanja u listopadu 2020. predalo zahtjev Centra Agenciji za znanost i visoko obrazovanje, tako da je procedura akreditacijskog postupka završila u prosincu 2020. godine. U siječnju 2021. Agencija za znanost i visoko obrazovanje donijela je akreditacijsku preporuku za izdavanje Dopusnice, a Ministarstvo znanosti i obrazovanja 10. veljače 2021. izdalo je Centru Dopusnicu za obavljanje znanstvene djelatnosti.

Arhivska djelatnost Centra organizirana je kroz:

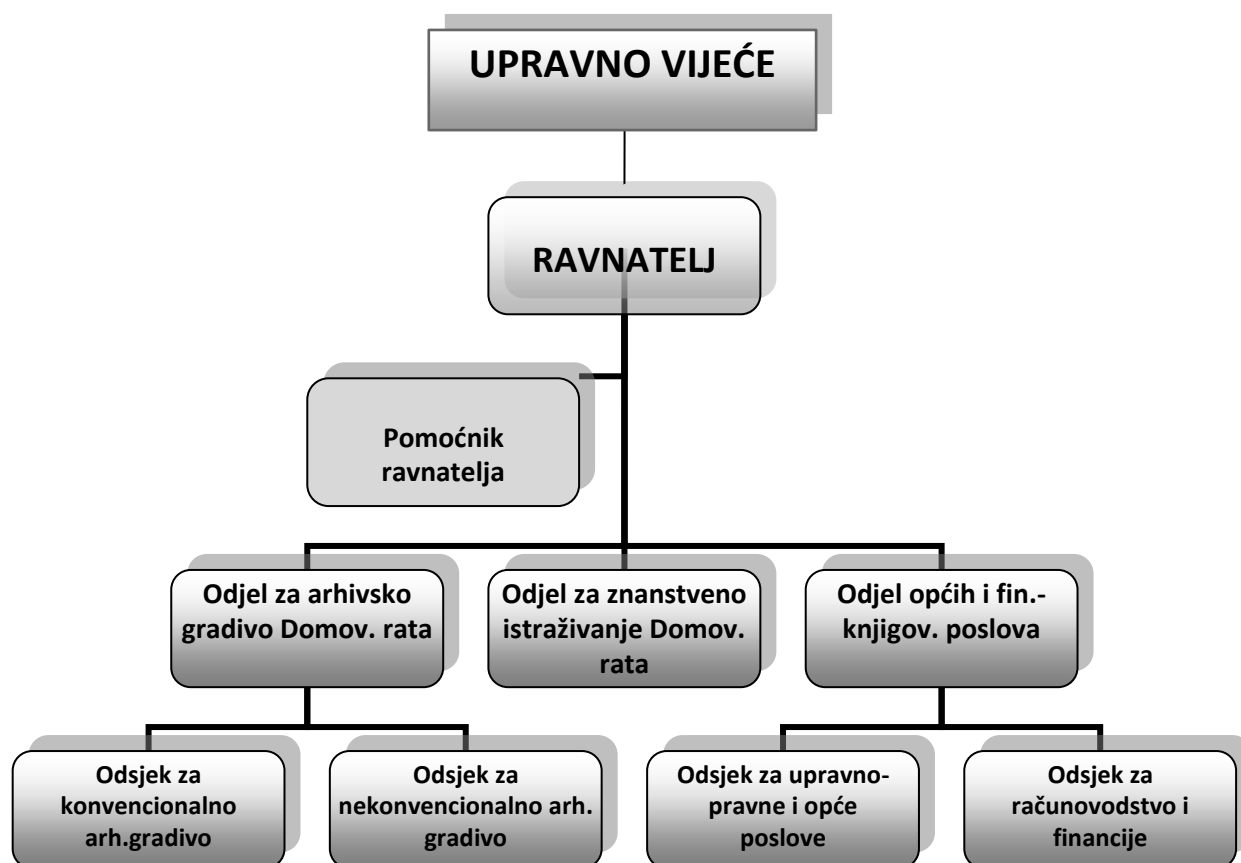
Odjel za arhivsko gradivo Domovinskog rata, koji je prema Pravilniku o unutarnjem redu, radnim mjestima i načinu rada Centra podijeljen na:

- Odsjek za konvencionalno gradivo
- Odsjek za nekonvencionalno gradivo (fotografija, film, videozapisi).

Uz spomenuti Odjel u Centru su kao zasebne jedinice ustrojene:

- Odjel za znanstveno istraživanje Domovinskog rata i
- Odjel općih i financijsko-knjigovodstvenih poslova koji je podijeljen na:
 - Odsjek za upravno-pravne i opće poslove
 - Odsjek za računovodstvo i financije.

Organizacijska shema Centra:

Prilikom ustrojavanja Centra, uzimajući u obzir strategiju razvoja Centra, uz postojeće odjele neophodne za arhivsku djelatnost, planiran je i Odjel za znanstveno istraživanje Domovinskog rata (predviđen Pravilnikom o unutarnjem redu, radnim mjestima i načinu rada, a u skladu sa zadaćama u Zakonu o Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata, NN 178/04).

II. Odjel za arhivsko gradivo Domovinskog rata

- prikupljanje i zaštita arhivskog gradiva iz Domovinskog rata;
- sređivanje gradiva „Republike Srpske Krajine“ (RSK);
- selekcija i priprema dokumenata za tiskanje knjiga iz serije: *Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990. - 1995. – dokumenti*;
- stvaranje memoarskog gradiva (intervjui sa zapovjednicima i pripadnicima ratnih postrojbi te sudionicima pojedinih događaja),
- traženje dokumenata iz arhivskog gradiva koje se čuva u Centru, na zahtjev Ministarstva unutarnjih poslova, te pravosudnih tijela kao i ostalih korisnika,
- priprema gradiva za pregled na zahtjev pravosudnih tijela te ostalih korisnika,
- kulturno-prosvjetna djelatnost i izdavačka djelatnost Centra.

Odjel za arhivsko gradivo Domovinskog rata, uz redovnu djelatnost određenu Zakonom o Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata, tijekom godine je istraživao i obrađivao zahtjeve zaprimljene od raznih državnih institucija.

Za čuvanje preuzetog i prikupljenog gradiva osigurana su potrebna spremišta. Konvencionalno gradivo čuva se u spremištima u Centru (150 m²) i spremištu u Kerestincu (205,16 m²), koje zbog visine prostora može primiti više od 1000 dužnih metara gradiva, a nekonvencionalno gradivo čuva se u primjerenim uvjetima u posebnim spremištima u Hrvatskom državnom arhivu u Kerestincu i Hrvatskoj kinoteci. Tijekom 2021. završena je rekonstrukcija spremišta u Kerestincu koju je provodio Hrvatski državni arhiv, pa su stečeni uvjeti da za korištenje ukupnih kapaciteta površine spremišta koje Centar ima na raspolaganju.

Prikupljanje i zaštita arhivskog gradiva:

(pripremili: Mate Rupiće i Ana Holjevac Tuković)

U 2021. Centar je preuzimanjem po službenoj dužnosti, darovanjem i otkupom arhivskog gradiva prikupio: oko 1,5 **d/m (15 kutija)** gradiva, 70 medija nekonvencionalnog gradiva (VHS, DVD i gradiva na vanjskom disku ili stiku), 800 fotografija, 6 digitalnih vojnih zemljovida, 81 časopisa periodike iz razdoblja 1985.–1997., 18 sati memoarskog gradiva i 378 kartica teksta memoarskog gradiva.

Tijekom 2021. nastavljen je projekt digitalizacije fotoarhiva (negativa i fotografija) i program zaštite arhivskog gradiva, odnosno nastavljena je suradnja HMDCDR-a i Središnjeg vojnog arhiva Ministarstva obrane, te je do kraja godine izvršeno **zaštitno snimanje 6100 pojedinačnih negativa**. Dio obrađenih snimaka priključen je Zbirci fotografija Centra.

Odsjek za *konvencionalno* gradivo: do prosinca 2020. Centar je imao oko 1787 d/m, odnosno oko 17.870 kutija, a tijekom 2021. preuzeto je oko 1,5 **d/m gradiva (15 kutija)** od donatora gradiva) tako da Centar sada ima **1788,5 d/m (17.885 kutija)**.

Odsjek za *nekonvencionalno* arhivsko gradivo je sredinom studenoga 2021. imao **30 TB** arhivskog gradiva u digitalnom obliku. Prilikom obrade digitalnog gradiva, tj. s migracijom podataka i prebacivanjem u pdf., avi format došlo je do uštede prostora tako da je količina izražena u mjernim jedinicama TB ostala ista kao i 2020 godine. S porastom arhivskog gradiva, koje je pohranjeno na vanjskom disku i izraženo u digitalnim mjernim jedinicama, znatno je smanjen dosadašnji broj tehničkih jedinica

(cd, dvd-a). Treba napomenuti da se u procesu digitaliziranja, prebacivanja zapisa s VHS vrpce na digitalni medij, prvotno stvaraju dvd formati, koji se kasnije radi smanjenja zauzetog prostora na vanjskom disku i radi operativnosti, prebacuju u *avi* format. Uslijed prebacivanja dvd formata u *avi* format, veličina izražena u digitalnim mjernim jedinicama podložna je promjenama.

U skladu s navedenim napušta se pohrana na tehničkim jedinicama (cd-ima i dvd-ima) te se na vanjskom disku i poslužitelju (serveru) formirala digitalna baza arhivskog gradiva koja sadrži 285 **digitalnih mapa**, uz napomenu da su neke već postojeće mape nadopunjene gradivom iste provenijencije.

Ukupno, krajem 2021. Centar kroz formirane zbirke ima pohranjeno nekonvencionalno gradivo.

- a) Zbirka videozapisa ima 4199 sati videozapisa (krajem 2020. bilo je 4107 sati);
- b) Zbirka fotografija ima oko 87.000 slikovnih zapisa (krajem 2020. bilo je 81.927 slikovnih zapisa); U bazi podataka, predviđenoj za obradu i pretraživanje fotografije *IN archive*, obrađeno je i opisano, zaključno s krajem 2021. godine 19.808 fotografija. Zbog izvanredne situacije tijekom 2021. i preusmjerenja rada na projekt ažuriranja baze podataka smrtno stradalih osoba u Domovinskom ratu nije bilo brojčanog povećanja u *IN archive*.
- c) Zbirka memoarskog gradiva ima 816 sati audio-zapisa (krajem 2020. bilo ih je 798);
- d) Zbirka vojnih zemljovida ima 401 digitalnih zemljovida (krajem 2020. bilo ih je 395);
- e) Zbirka dokumenata ima 393,3 GB digitalnih dokumenata.

Tijekom 2021. digitalizirano je 10.603 stranica arhivskog gradiva iz Domovinskog rata i skenirano je gradivo Ministarstva kulture i medija, Komisije za procjenu ratne štete na spomenicima kulture, 120 registratora gradiva, što iznosi 1,54 TB. Uz napomenu da gradivo sadrži fotodokumentaciju te je dio gradiva skeniran u tiff formatu velike razlučivosti.

Tako je do kraja 2021. HMDCDR ukupno imao digitaliziranih nešto manje od 2 **TB** arhivskog gradiva iz Domovinskog rata (Kerestinec 1,54 TB + 400 GB, tj. oko 1,94 TB u zbirci digitalnih dokumenata).

Zbirka digitalnih dokumenata ima **1,94 TB**, ne računajući dokumente preuzete od Međunarodnog suda za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia ICTY) koji iznose 253,32 GB.

Gradivo koje je Centar digitalizirao ili preuzeo već digitalizirano odnosi se na cjeline:

- Komisije za procjenu ratne štete na spomenicima kulture **1,54 TB**
- gradivo hrvatske provenijencije **293,89 GB**,
- gradivo srpske provenijencije nastalo radom paradržavnih tijela na okupiranom području Republike Hrvatske **26 GB**,
- gradivo JNA **3 GB**,
- periodika, hemerotečno gradivo (hrvatske i strane provenijencije) **4 GB**,
- gradivo hrvatskog iseljništva **1 GB**,
- gradivo nastalo na okupiranom području Hrvatskog Podunavlja (gradivo iz Muzeja Ilok) **6,05 GB**,
- osobni fond Janka Bobetka (arhivsko gradivo – dokumenti) **28,01 GB**

- PU Vukovar **71,35 GB** (oko 36.453 stranice PS Tovarnik, 45.657 stranica dokumenata iz gradiva PU /SUP/ Vukovar).

U ukupan zbroj nije uračunata digitalizacija knjiga za digitalnu knjižnicu niti digitalizacija dokumenata za potrebe računovodstva, ali i korisnika, koja sadrži nekoliko tisuća skeniranih stranica godišnje.

Korisnička služba:

Tijekom 2021. Centar je imao 23 korisnika (zavedenih u knjigu čitaonice i spremišta), a prema urudžbenom zapisniku bilo je 80 korisnika, uz napomenu da su neki korisnici imali više zahtjeva.

FONDOVI CIVILNE I VOJNE PROVENIJENCIJE POHRANJENI U HMDCDR-U:

A. UPRAVA

B. PRAVOSUĐE

C. ARHIVSKO GRADIVO VOJNE PROVENIJENCIJE

- JUGOSLAVENSKA NARODNA ARMIJA

- VOJSKA REPUBLIKE SRPSKE KRAJINE

- **ZONSKI ŠTABOVI TERITORIJALNE OBRANE VRSK** (Sjeverna Dalmacija, Lika, Banija, Kordun, zapadna Slavonija)

- **KORPUSI VRSK** (7. sjevernodalmatinski korpus SVK (Knin), 15. lički korpus SVK (Korenica), 21. kordunaški korpus SVK (Petrova gora), 39. banijski korpus SVK (Petinja), 18. zapadnoslavonski korpus SVK, 11. slavonsko-baranjski korpus SVK, Gardijska brigada VRSK)

- **VOJSKA REPUBLIKE SRPSKE** (1. krajiški korpus, 2. krajiški korpus)

D. ODGOJ I OBRAZOVANJE – ne posjedujemo arhivsko gradivo po klasifikaciji D. arhivskih fondova i zbirki u Republici Hrvatskoj

E. KULTURA, ZNANOST I INFORMIRANJE

F. ZDRAVSTVO

G. GOSPODARSTVO

H. POLITIČKE STRANKE, DRUŠTVENO-POLITIČKE ORGANIZACIJE I SINDIKATI

I. VJERSKE USTANOVE

J. OSOBNI FONDOVI

K. ZBIRKE KONVENCIONALNOG I NEKONVENCIONALNOG ARHIVSKOG GRADIVA (Zbirka fotografija Domovinskog rata, Zbirka videozapisa, Zbirka stampata, Zbirka tiskovina, Zbirka memoarskog gradiva, Digitalna zbirka dokumenata, Zbirka UNPROFOR-a, Zbirka vojnih zemljovida, Zbirka dokumenata o Domovinskom ratu u Bosni i Hercegovini)

L. NOVI FONDOVI HRVATSKE PROVENIJENCIJE (Udruga „Mi za našu Gardu“ /1991. - 2013./, Krizni štab Zagreb /1991. – 1992./, Krizni štab Virovitica /1991. – 1992./, Krizni štab Vinkovci /1991. – 1992./, Krizni štab Karlovac /1991. – 1992./, Ministarstvo obrane /1991. – 1995./ ...)

Za pojedine fondove i zbirke napravljeni su sumarni inventari, analitički inventari ili inventarni popisi prema zahtjevima struke; dakako, sređivanjem rasutog gradiva i preuzimanjem novog gradiva fondovi se nadopunjuju, a njihovo nadopunjavanje i

sređivanje trajat će sve do konačnog preuzimanja cjelokupnog gradiva od institucija Republike Hrvatske.

Odjel za znanstveno istraživanje Domovinskog rata

- organizacija i/ili sudjelovanje na stručnim i znanstvenim skupovima o Domovinskom ratu,
- organizacija i/ili sudjelovanje na promocijama izdavačke djelatnosti Centra i drugih srodnih ustanova,
- organizacija i priprema predavanja o Domovinskom ratu učenicima u školama u Hrvatskoj, kao i na javnim tribinama u Hrvatskoj i inozemstvu, na poziv raznih znanstvenih i kulturnih ustanova te udruga,
- pisanje i/ili uređivanje stručnih i znanstvenih radova,
- priprema izložbi s tematikom Domovinskog rata te
- ostali poslovi utvrđeni programom rada Centra, odnosno poslovi koje obavljaju i kolege u Odjelu za arhivsko gradivo.

Nastavljen je rad na projektu *Izravni demografski gubici Republike Hrvatske u Domovinskom ratu*, odnosno unos podataka u bazu podataka Centra o poginulima u Domovinskom ratu na okupiranom području Republike Hrvatske (područje „RSK“, dakle uglavnom osobe srpske narodnosti). S obzirom na ažuriranje podataka u spomenutoj bazi tijekom 2020., do kraja te godine u bazi smrtno stradalih hrvatskih građana tijekom Domovinskog rata bilo je navedeno 19.828 osoba (u taj broj uračunate su i osobe s prebivalištem izvan Hrvatske koje su u tom razdoblju smrtno stradale u Hrvatskoj od posljedica ratnog djelovanja); od toga 12.433 vojnika (8707 hrvatskih branitelja i 3726 pripadnika JNA i srpskih paravojskih postrojbi) i 6486 civila (2825 civila na slobodnom dijelu Republike Hrvatske i 3661 civil na okupiranom području, od toga 1610 Hrvata), a za 909 osoba nije bio poznat status. To znači da je ukupan broj smrtno stradalih od posljedica rata krajem 2020. bio manji za 1672 osobe u odnosu na kraj 2019. godine, jer se pokazalo da te osobe nisu smrtno stradale od posljedica rata, pa su njihova imena prebačena u posebnu bazu kako bi se zadržali podaci o njima, jer iako nisu žrtve rata, činjenica je da su smrtno stradali u vrijeme rata, pa da ih se može lako provjeriti u slučaju potrebe analize nekih drugih popisa koji su javno objavljeni.

Ažuriranje se nastavilo i tijekom 2021., a uz pregled dnevnih izvješća Ministarstva unutarnjih poslova iz ratnog razdoblja o stradanju civila, koje se provodilo u suradnji s istim, započeta je i suradnja s Matičnim uredima po županijama, kako bi se uvidom u potvrde o smrti provjerile okolnosti stradanja civila za koje u bazi nije navedena okolnost stradanja. Također je uvidom u popis Ministarstva hrvatskih branitelja (tzv. popis DOM+) provjeren i status nekih osoba koje su se vodile kao civili, pa je utvrđeno kako nepobitno imaju braniteljski status te su prebačeni u tu kategoriju stradalih osoba (status: Branitelj), a utvrđen je i status za 94 osobe, za koje prethodno taj podatak nije bio poznat, kao i nacionalna pripadnost za veći broj osoba uz koje u bazi ona nije bila navedena.

Tako su do kraja 2021. u bazi smrtno stradalih hrvatskih građana u Domovinskom ratu bile zavedene 19.794 osobe (u taj broj uračunate su i osobe s prebivalištem izvan Hrvatske koje su u tom razdoblju smrtno stradale u Hrvatskoj od posljedica ratnog djelovanja; krajem 2020. bilo ih je 19.828); od toga 12.493 /krajem 2020. - 12.433/ vojnika (8760 /8707/ hrvatskih branitelja i 3733 /3726/ pripadnika agresorskih snaga - JNA i srpsko-crnogorske postrojbe) i 6486 civila (2838 /2825/ civila stradalih na

slobodnom teritoriju Republike Hrvatske i 3648 /3661/ civila stradalih na privremeno okupiranom području Republike Hrvatske, od toga 2069 /1610/ Hrvata), a za 815 /909/ osoba nije bio poznat status (u kosim zgradama / / je stanje kakvo je bilo krajem 2020.).

Naravno, ažuriranje će se nastaviti i u 2022., tako da ovdje navedeni broj vjerojatno neće biti isti. Posebice će se nastaviti i pojačati suradnja s Matičnim uredima po županijama, kako bi se uvidom u potvrde o smrti provjerili uzroci smrti civila navedenih u popisu za koje nije navedena okolnost smrti.

U prosincu 2019. Centar je potpisao Ugovor o suradnji s Leksikografskim zavodom Miroslav Krleža iz Zagreba na projektu pokretanja i izrade enciklopedijskog portala Domovinskog rata. Zamišljeno je da sadržaj koji će portal kontinuirano objavljivati sadrži pregled informacija o najvažnijim političkim i vojnim događajima, osobama, institucijama i dr. iz razdoblja Domovinskog rata. Tijekom 2020. imenovano je uredništvo Portala (u kojemu su uz glavne urednike, ravnatelje Centra i Leksikografskoga zavoda MK, i troje članova iz HMDCDR-a i dvoje iz LZMK, kao i dva povjesničara s Hrvatskoga instituta za povijest). Izrađen je detaljan abecedarij Portala sa svim podacima o naslovima članaka predviđenih za pisanje, predviđenom opsegu kao i eventualnim priložima kojima će svaki pojedini članak biti popraćen (Abecedarij obuhvaća 16 osnovnih tematskih područja koja su raščlanjena na manje tematske cjeline i podcjeline). Do kraja 2020. zaposlenici HMDCDR-a napisali su deset tekstova uređenih za objavu na Portalu, a tijekom 2021. zaposlenice i zaposlenici Centra napisali su 19 tekstova za objavu na Portalu, te je pripremljeno javno predstavljanje Portala (izbor nekoliko tekstova uz popratne fotografije, dokumente i druge priloge), koje je planirano u 2022. godini.

Knjižnica Centra

Krajem 2021., knjižnica Centra imala je 1627 pojedinačna naslova (krajem 2020. imala je 1571.), odnosno 2446 knjige (krajem 2020. imala je 2325 knjiga). Uz to u digitalnoj knjižnici je još 589 naslova (krajem 2020. bilo je 553 naslova).

III. Izdavačka djelatnost

Od 2006. do kraja 2021. Centar je samostalno ili u suizdavaštvu objavio ili je pripremio za tisak (za dvije knjige je napravljen prijelom, no bit će otisnute početkom 2022.) 111 knjiga i zbornika: među njima jedna trojezična i 15 dvojezičnih knjiga: 14 hrvatsko-engleskih i 1 hrvatsko-francuska te 6 samo na engleskom; ne računajući kataloge i 3 izdanja na Amazonu. Uza to, uz značajnu stručnu pomoć zaposlenica i zaposlenika Centra objavljene su još dvije knjige (obje u 2021.) čiji nakladnik ili sunakladnik nije Centar, pa je ukupan broj knjiga 113.

Od kraja 2020. do kraja 2021. Centar je samostalno ili u suizdavaštvu objavio (ili je objavljeno uz značajnu stručnu pomoć zaposlenika Centra) 8 knjiga:

- *Biogradsko-benkovački kraj u Domovinskom ratu*, II, Zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa Biogradsko-benkovački kraj u Domovinskom ratu, ur. Josip Čerina i Julija Barunčić Pletikosić, Udruga hrvatskih vojnih invalida Domovinskog rata Donat iz Zadra i HMDCDR, Zagreb, 2021.
- *127. virovitička brigada u Domovinskom ratu – fotomonografija*, uredništvo: Zvonko Kožnjak, Marko Krstanović, Davor Špoljarić, Željko Iharoš, Vlado

Paurić, Natko Martinić Jerčić; autor teksta: Natko Martinić Jerčić, Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Republike Hrvatske i Koordinacija uduga iz Domovinskog rata grada i ratne općine Virovitica, te HMDCDR, Virovitica-Zagreb, rujan 2021.

- Nikola Obuljen, *Kako smo pregovarali s neprijateljem*, Ogranak Matice hrvatske u Dubrovniku – HMDCDR, Zagreb, prosinac 2021.

- *Uskrsla lica Vukovara 1991. – 2021. / The Resurrected Faces of Vukovar 1991 – 2021*, glavna urednica Julienne Bušić, izvršni urednici izv. prof. dr. Ivica Vigato i dr. sc. Julija Barunčić Pletikosić, Ogranak Matice hrvatske u Zadru - Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Zagreb, prosinac 2021. (dvojezična: hrvatsko-engleska)

- Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990. - 1995. – dokumenti, knjiga 24: Transkripti sjednica Sabora Republike Hrvatske 24. – 25. lipnja 1991. i 8. listopada 1991., ur.: Julija Barunčić Pletikosić – Mate Rupić, poglavlje u knjizi: Ana Holjevac Tuković – Ante Nazor, Zagreb, prosinac 2021. (dvojezična: hrvatsko-engleska)

- Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990. - 1995. - dokumenti - knjiga 23: „Agresija JNA i srpskih postrojbi (Banovina, 1991. - 1992.)“, urednici Ivan Brigović – Mate Rupić, HMDCDR, Zagreb (u tisku, planirano za siječanj 2022.).

Knjige kojih HMDCDR nije izdavač, ali su objavljene 2021. zahvaljujući radu njegovih zaposlenica i zaposlenika:

- *Herojski Vukovar*, 1. knjiga: priprema i provedba velikosrpske oružane agresije na Hrvatsku i Vukovar 1991. godine i ogromne posljedice agresije, Ur. knjige: Ante Nazor, Gl. ur.: Ante Bičanić, Društvo za promicanje hrvatske kulture i znanosti CROATICA, Zagreb – Vukovar, 2021.; poglavlja u knjizi zaposlenika Centra: Ante Nazor, “Srbijanska politika i raspad SFRJ-a od sredine 1980-ih do 1991. te stvaranje samostalne i suverene Republike Hrvatske početkom 1990-ih”, 47-91; Željka Križe, “Velikosrpska politička propaganda i poticanje netrpeljivosti prema hrvatskoj vlasti i hrvatskom narodu u srbijanskom tisku u drugoj polovici 1980-ih i početkom 1990-ih”, 93-123; Natko Martinić Jerčić i Mate Rupić, “Pobuna dijela Srba u općini Vukovar”, 159-173; Natko Martinić Jerčić i Mate Rupić, “Zločini srpskih snaga nad hrvatskim policajcima u Borovu Selu 2. svibnja 1991.”, 175-209; Ivan Brigović (-Ana Filko), “Stradanje vukovarskih branitelja, civila i djece u posljednjim danima obrane i u prvim danima okupacije Vukovara s posebnim naglaskom na Borovo naselje, Velepromet i Ovčaru”, 253-281; Slaven Ružić (- Ana Filko), “Proboj pojedinih skupina vukovarskih branitelja i civila iz Vukovara te prisilno slanje mnogih vukovarskih branitelja i civila u srbijanske koncentracijske logore”, 283-324; Ana Holjevac Tuković, “Ratna razaranja i ratne štete grada Vukovara”, 451-483.

- Ana Holjevac Tuković – Ante Nazor, *Jastrebarsko u Domovinskom ratu – prilozi za povijest Jastrebarskog u Domovinskom ratu*, Centar za kulturu Jastrebarsko, Jastrebarsko, 2021.

Uz to, priređen je dotisak fotomonografije Zlatka Kallea, *Nepokoreni Dubrovnik / Unconquered Dubrovnik*, Zagreb, koja je objavljena 2017.

IV. Kulturno-prosvjetna i znanstveno-stručna djelatnost 2021.

(teme izložbi, naslovi i autori pojedinih radova, te mjesta i datumi održavanja skupova u 2021. prikazani su u Dodatku Izvješću o radu Centra u 2020. na web stranici Centra: www.centardomovinskograta.hr)

Znanstveni i stručni radovi:

Uz šest (6) knjiga u nakladništvu ili sunakladništvu Centra, te dvije (2) knjige koje je objavio neki drugi nakladnik, ali su u znatnoj mjeri autori tih knjiga zaposlenici Centra, tijekom 2021. godine objavljeno je (15) ili je u pripremi za tisak (9) u znanstvenim ili stručnim časopisima, knjigama, monografijama, katalogima i zbornicima te ostalim stručnim i stručno-publicističkim tiskovinama ukupno dvadeset i četiri (24) znanstvenih ili stručnih radova zaposlenika Centra s temama iz Domovinskog rata (u taj broj nisu uračunati radovi koji su 2021. objavljeni na raznim portalima, kao i u pojedinim dnevnim i periodičnim tiskovinama ili časopisima ako su u manjem obimu, npr. za *Hrvatski vojnik* i slično). Dvoje zaposlenika autori su nastavnih cjelina u udžbenicima povijesti za osmi razred osnovne škole i za četvrti razred gimnazije, koji su objavljeni u 2021. godini. Tijekom godine zaposlenice i zaposlenici Centra priredili su više članaka za potrebe Enciklopedije/Leksikona o Domovinskom ratu, a bili su i recenzenti više stručnih i znanstvenih radova.

Znanstveni i stručni skupovi, javne tribine, predavanja i promocije, te pojava u medijima 2021.:

Tijekom 2021., zbog pandemije korone, zaposlenice i zaposlenici Centra održali su manji broj predavanja i promocija nego što su to činili prethodnih godina. Sudjelovali su kao izlagači, predavači ili promotori sa 64 izlaganja na ukupno **57** događaja (2020. bilo ih je 21): znanstvenih i stručnih skupova (8 skupova na kojima su zaposlenici Centra predstavili 12 tema), predstavljajući izdavačke djelatnosti ili arhivskog gradiva (15 predavljanja na kojima su 17 puta govorili zaposlenici Centra), predavanja u školama ili studentima i polaznicima Hrvatskog vojnog učilišta ili javna predavanja i nastupi u stručnim emisijama u medijima ili na stručnim tribinama i okruglim stolovima te promocijama dokumentarnih filmova i obilježavanju obljetnica (33 predavanja ili izlaganja koje su održali zaposlenici Centra – na 32 predavanja bio je jedan predavač, a jednom ih je bilo dvoje). U spomenuti broj nisu uračunata predavanja koje zaposlenice i zaposlenici Centra drže kao vanjski suradnici - predavači u okviru kolegija o Domovinskom ratu na sveučilištima u Hrvatskoj.

Zaposlenici Centra sudjelovali su u pripremi četiri izložbe fotografija o Domovinskom ratu.

Tijekom 2021. zaposlenici Centra govorili su u medijima (televizija, radio, portali – tzv. podcast, tiskovine) ili su dali izjave za potrebe snimanja dokumentarnih filmova ili se u medijima govorilo o radu i izdanjima Centra najmanje **45** puta, od toga: 30 puta u emisijama ili priložima emitiranim na televiziji ili za potrebe snimanja dokumentarnih filmova, osam puta u emisijama emitiranim na radiju ili na portalima (tzv. podcast emisije), a intervjui sa zaposlenicima Centra ili njihovi tekstovi u tiskovinama su objavljeni sedam puta. U navedeni broj nisu uračunate izjave zaposlenica i zaposlenika Centra navedene na raznim portalima.

Uz to, zaposlenici Centra govorili su u najmanje šest dokumentarnih filmova i serija o Domovinskom ratu koji su tijekom 2021. promovirani ili ponovo emitirani na HTV-u.

Stručno usavršavanje: Centar je krajem 2021. imao osam doktora znanosti. Četvero zaposlenica i zaposlenika Centra bilo je na doktorskom studiju iz nacionalne povijesti 20. stoljeća - Domovinski rat. Sve troškove stjecanja doktorata i znanstvenih zvanja, kao i stručnih usavršavanja za svoje djelatnike Centar je uspio platiti vlastitim sredstvima.

Izvješće sastavio ravnatelj Centra:
Prof. dr. sc. Ante Nazor, v.r.